

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ ภาระหน้าที่หลักของวิทยาลัยพยาบาล คือการผลิตพยาบาลออกไปให้บริการและพัฒนาสุขภาพของประชาชน บุคคลจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศหรือเป็นประโยชน์ต่อสังคมจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพดี หรือเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาจนมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ สติปัญญา สังคม อารมณ์ เอกลักษณะ ร่างกาย และจิตใจ ดังนั้นหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาลจึงไม่เพียงแต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ความรู้แก่นักศึกษา ในด้านวิชาการและวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศ หรือส่วนรวมของสังคม

โดยสภาพทั่วไปนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นนักศึกษาของสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆหลายด้าน คือ นักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง มีนักศึกษาชายเป็นส่วนน้อย ในด้านการจัดการเรียนการสอนมีการจัดการเรียนการสอนเป็นคณะเดียวไม่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาวิชาชีพหรือคณะอื่นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี เพื่อให้ศึกษามีโอกาสนำความรู้มาใช้ในสถานการณ์จริงได้มากที่สุด นักศึกษาที่เข้ามาเรียนจะได้รับทุนจากหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อจบการศึกษาจะต้องไปปฏิบัติงานในหน่วยงานเจ้าของทุน นักศึกษาบางส่วนมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและมักจะมีปัญหาเรื่องที่พักอาศัย อีกทั้งการศึกษาในระดับนี้ต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งเวรเช้า บ่าย ดึก หรือต้องมีการร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียน นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่จึงพักในหอพักที่ทางวิทยาลัยจัดไว้ให้ ในปีการศึกษา 2537 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเริ่มอนุญาตให้นักศึกษาพยาบาลมีสิทธิเลือกพักอาศัยที่บ้านหรือที่หอพักที่มีชื่อหอพักของวิทยาลัยพยาบาล อีกทั้งมีการเพิ่มจำนวนของนักศึกษาพยาบาลมากกว่าการเพิ่มจำนวนหอพักทำให้หอพักมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา เนื่องจากในปีการศึกษานี้ วิทยาลัยพยาบาลไม่ได้ให้ทุนด้านที่พักแต่จะให้ทุนด้านอาหารเท่านั้น

แต่โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาพยาบาลมักจะพักอาศัยในที่พักของวิทยาลัยพยาบาล

จากประสบการณ์และการสำรวจของผู้วิจัย พบว่านักศึกษาในหอพักของวิทยาลัยพยาบาลจะพักอาศัย ห้องละ 4-5 คน เมื่อความต้องการอยู่หอพักของนักศึกษามีสูงขึ้นทำให้วิทยาลัยพยาบาลหลายแห่งจัดนักศึกษาเข้าพักในห้องพักแต่ละห้องมากเกินไป เช่น ห้องที่ออกแบบให้พักห้องละ 4 คน ก็จัดให้เข้าพักอาศัย 5 หรือ 6 คน เป็นต้น ซึ่งสำเนาฯ ขจรศิลป์ (2539 : 37) กล่าวว่า การที่นักศึกษาอยู่ในหอพักอย่างเบียดเสียด ยัดเยียด ทำให้ขาดความเป็นระเบียบ ขาดความสะอาดสงบ และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาเล่าเรียน เช่นเดียวกับวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) กล่าวว่า สภาพห้องพักในหอพักที่ไม่แออัดคับแคบจะช่วยส่งเสริมการเรียนและการมีความสุขในชีวิตประจำวันของนักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

ในด้านความเป็นอยู่ประจำวันของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบางแห่งมีระเบียบในเรื่องการปิด-เปิด น้ำและไฟฟ้า - และห้ามนำเครื่องใช้ไฟฟ้ามาใช้ภายในหอพักซึ่งทำให้นักศึกษารู้สึกอึดอัด ไม่พอใจในความเป็นอยู่เท่าที่ควรซึ่งพ้องกับการศึกษาของ วิไล ดั่งทัดสวัสดิ์ (2536 : 92) ที่พบว่าอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล มีทัศนต่อสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจด้านกิจกรรมและบริการด้านอาคารสถานที่ ซึ่งหมายรวมถึงหอพักนักศึกษายู่ในระดับปานกลาง

การพักผ่อนและการจัดกิจกรรมในหอพักนักศึกษาเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ค่อนข้างถูกจำกัด ขณะอยู่ในหอพักมีเพียงการพักผ่อนโดยการดูโทรทัศน์ และเล่นกีฬาที่จัดไว้ให้ในหอพักและในบริเวณวิทยาลัยพยาบาล ส่วนใหญ่จะจัดให้มีเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ประจำหอพักๆ ละ 1 เครื่อง จึงทำให้มีข้อจำกัดเรื่องที่นั่งอาจไม่เพียงพอไม่สามารถเปลี่ยนช่องได้ตามใจชอบตนเอง จะตามใจรุ่นพี่ นักศึกษาบางคนตัดปัญหาโดยไม่ดูโทรทัศน์ เขียวลักษณ์ คัดโนภาส (2526) ได้กล่าวว่าหอพักในประเทศไทยนั้นมหาวิทยาลัยจะจัดห้องสมุด ห้อง Common room ห้องประชุมพยาบาล ไว้ตามหอพัก แต่สภาพของสถานที่ดังกล่าวยังต้องการการเอาใจใส่ดูแลและปรับปรุงอีกมาก เช่นหนังสือในห้องสมุดมีน้อย ห้องเล็กคับแคบ ห้องประชุมพยาบาลที่ยังจัดได้ไม่เหมาะสม

สภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษามากที่สุดคือหอพักนักศึกษา เพราะเป็นที่พักอาศัยซึ่งนักศึกษาต้องใช้เวลาอยู่มากกว่าอาคารอื่นๆ (เสนาเนาว์

ขจรศิลป์ , 2538 : 82) เช่นเดียวกับ ประพนอม รอดคำดี (2532 : 90) ที่ได้กล่าวว่า ในบรรดา สภาพแวดล้อมทั้งมวลในสถาบันการศึกษา หอพักนับเป็นสถานที่ หรือสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษาได้มาก เนื่องจากหอพักเป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อนักศึกษามาก ในแต่ละวันนักศึกษาได้ใช้เวลาอยู่ในบริเวณที่พักรวมกว่าในสถานที่อื่นๆ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของที่พักนักศึกษา จึงได้จัดที่พักนักศึกษาให้เป็นที่พักอาศัยที่มีความสะดวกสบาย และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการพัฒนานักศึกษาในด้านต่างๆ ให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ (สำเนา ขจรศิลป์ , 2539 : 160) การจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาภายในวิทยาลัย จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางวิทยาลัยพยาบาลจะต้องคำนึงถึง ประกอบกับเวลาส่วนใหญ่ของนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่ในที่พักอาศัยมากกว่าที่อื่น ๆ ซึ่งรวมถึงห้องเรียนด้วย วิทยาลัยพยาบาลจึงควรให้ความสนใจต่อการจัดการสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัยให้เกิดผลต่อการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาการส่วนบุคคลให้มากที่สุด ไม่ใช่เฉพาะการจัดสรรเพื่ออำนวยความสะดวกตามความต้องการทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่ยังสามารถจัดสรรประสบการณ์การอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตัวบุคคลได้ดังที่วัลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530:110) กล่าวว่า หอพักเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่เทียบได้กับห้องสมุด ห้องปฏิบัติการและห้องเรียน เป็นที่ที่มหาวิทยาลัยจะให้ทั้งความรู้ การปรับปรุงบุคลิก ความมีระเบียบและการแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจ ได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Mueller (1961:177) ที่ว่า ประโยชน์ของที่พักในสถาบันศึกษานอกเหนือจากเป็นที่พักอาศัยแล้วยังเป็นสถานที่ ส่งเสริมการศึกษาทางวิชาการและพัฒนาบุคคลด้วย

จากปัญหาและความสำคัญของที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า การวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ.2549 มีความจำเป็นจะต้องจัดกระทำให้มีขึ้น เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการคาดการณ์ถึงแนวโน้มการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลในอีก 10 ปี ข้างหน้า ซึ่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จึงมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย เช่น สังคมจะเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีขั้นสูง เศรษฐกิจจะเป็นวิถีการร่วมประสานกันทั่วโลก ระบบการเมืองและธุรกิจจะมีการกระจายอำนาจ การสาธารณสุขการศึกษาจะเป็นการพึ่งตนเอง เป็นต้น (Naibitt อ้างถึงใน กรองไธ อุณหสุตร , 2539 : 2) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อนักศึกษาพยาบาล ซึ่งจะก้าวไปเป็นพยาบาลต่อไป ในฐานะที่ที่พักสำหรับนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งขององค์การใน

สถาบันการศึกษา มีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษา จึงต้องมีการจัดการทำให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนของโลกดังกล่าว อันจะส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณสมบัติตามที่สังคมพึงประสงค์เนื่องจากในปี พ.ศ. 2549 ระยะเวลาอีก 10 ปีข้างหน้า เป็นระยะเวลาที่เราสามารถจะคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงได้และมีเวลาพอที่จะตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (Cornish อ้างถึงในนาคยา ปีลันธานนท์ , 2526 : 59-60) ข้อความรู้จากการวิจัยนี้จึงสามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดที่พักสำหรับนักศึกษาพยาบาล การวางรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ และการใช้ชีวิตนักศึกษาในสถาบัน (Campus Life) ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ช่วยในด้านการเรียนการสอน และพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปีพ.ศ. 2549 ในด้าน

1. วัตถุประสงค์ของการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
2. การบริหารงานที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่อาศัยในที่พักสำหรับนักศึกษา
4. การจัดสภาพแวดล้อมที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
5. การบริการในที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
6. การจัดที่พักเป็นศูนย์การศึกษาและอาศัย
7. การจัดกิจกรรมในที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ให้ข้อมูล คือ ผู้วางนโยบายเกี่ยวกับการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาล นักอุดมศึกษาทางด้านกิจการนิสิต, อนุสาสท บุคลากรด้านกิจการนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน สถาบันที่ออกแบบหอพักนักศึกษาพยาบาล และอาจารย์พยาบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2549 ในด้าน

- 2.1 วัตถุประสงค์ของการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
- 2.2 การบริหารงานที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
- 2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่อาศัยในที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
- 2.4 การจัดสภาพแวดล้อมของที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
- 2.5 การบริการในที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
- 2.6 การจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาเป็นศูนย์การศึกษาและอาศัย
- 2.7 การจัดกิจกรรมในที่ที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยนี้ คาดการณ์ถึงอนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา
พยาบาล ในปี พ.ศ. 2549 ในภาพรวมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างภูมิภาค

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ที่พักอาศัย หมายถึง สถานที่ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จัด
ให้นักศึกษาพักอาศัย ขณะที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง ผู้ซึ่งศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีที่อาศัยในที่พัก
สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2549

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่วางนโยบายเกี่ยวกับการจัดที่พักนักศึกษา นักกิจกรรมนิสิต
นักศึกษา นักวิชาการด้านกิจการนิสิตนักศึกษา สถาปนิกที่ออกแบบที่พักสำหรับนักศึกษา
พยาบาล และอาจารย์พยาบาล ซึ่งเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัยและมีคุณสมบัติตามที่ผู้
วิจัยกำหนด

อนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา หมายถึง แนวโน้มของการที่พัก
อาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2549
ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา หมายถึง ข้อความที่ระบุถึงความมุ่งหมายที่วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจัดที่พักอาศัยให้กับนักศึกษาพยาบาล

2. การบริหารงานที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา หมายถึง การจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การวินิจฉัยสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล และการบริหารงบประมาณในที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่อาศัยในที่พักสำหรับนักศึกษา หมายถึง ลักษณะของนักศึกษาพยาบาลที่พัฒนามาขึ้นจากการพักอาศัยในที่พักสำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

4. การจัดสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต ที่อยู่ทั้งภายในและบริเวณใกล้เคียงที่พักอาศัย ของนักศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษาและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สิ่งมีชีวิต ได้แก่ คน สัตว์ และพืช

5. การบริการในที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา หมายถึง การจัดหาหรือให้ความสะดวกต่างๆ แก่นักศึกษาที่อาศัยในที่พักสำหรับนักศึกษาพยาบาล เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบด้วยบริการเพื่อความต้องการและความสะดวกในชีวิตประจำวัน บริการสนทนา การบริการเพื่อความปลอดภัย และบริการเพื่อความสะอาด และความ เป็นระเบียบเรียบร้อย และบริการด้านสุขภาพ

6. การจัดที่พักสำหรับนักศึกษาเป็นศูนย์การศึกษาและอาศัย หมายถึง การดำเนินการให้ที่พักสำหรับนักศึกษาเป็นสถานที่ เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านวิชาการ เชื้อต่อการเรียนการสอนในวิทยาลัย

7. การจัดกิจกรรมในที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมในที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้

ทราบว่า มีแนวโน้มอะไรบ้างที่จะเกิดขึ้นกับที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาล ภายในปีพ.ศ. 2549 อันจะช่วยให้สามารถเตรียมการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากอนาคตที่คาดการณ์ไว้ได้

2. ทำให้ผู้บริหารงานด้านที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจวางแผน และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดที่พักอาศัยของนักศึกษาพยาบาล

3. ข้อความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้การวางรูปแบบและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ และการใช้ชีวิตในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย